

قرارگاه مردمی تحول اجتماعی

جمهوری اسلامی ایران
سازمان امور اجتماعی

قرارگاه مردمی تحول اجتماعی

سازمان فرهنگی اجتماعی ورزشی شهرداری

عنوان گزارش

گزارش عملکرد قرارگاه تحول اجتماعی

درخانه محله الهیه

اقدامات صورت گرفته توسط این مجموعه
در بستر خانه محله الهیه

تدوین:

کارشناس اداری تحول اجتماعی

نشانی: خیابان الهیه جنب مسجد باب الحوائج خانه محله
قرارگاه تحول اجتماعی خراسان جنوبی
شماره تماس: ۰۵۶۳۲۳۳۳۵۳۱

ادرس سایت: www.tahavolejtemaee.ir

فهرست:

بیانیه ماموریت:

نهادی پیش برنده در جبهه انقلاب اسلامی باهدف تحقق پیشرفت و عدالت اجتماعی و مقابله هوشمند با آسیب های اجتماعی در محلات کشور از طریق زمینه سازی برای نقش آفرینی موثر مردم و شبکه سازی حلقه های میانی در راستای جامعه پردازی و تمدن سازی نوین اسلامی.

راهبرد کلان و محوری:

به میدان آمدن میلیونی و منضبط مردم برای نقش آفرینی موثر در عرصه های مورد نیاز کشور در قالب عناصر وهسته های خود جوش و آتش به اختیار، با محوریت جوانان متعهد در راستای تحول کشور به سمت جامعه پردازی و تحقق تمدن نوین اسلامی.

اصول و سیاستها:

- ◆ کسب شناخت واقعی از میدان و حرکت براساس اولویت های هر منطقه (این کار باید به صورت مستمر ، گام به گام و در رفت و برگشت دائمی با فرآیند برنامه ریزی و عملیات انجام شود.
- ◆ پرداختن به مسائل بنیادین و پرهیز از اقدامات شتاب زده و تک لایه که منجر به حل مساله نمی شود.
- ◆ توجه به ظرفیت ها و فرصت های موجود در منطقه در راستای حرکت تحولی به سمت پیشرفت (توجه صرف به آسیب ها و رویکرد آسیب شناسانه ما را منفعل خواهد نمود و موجب ناکارآمدی خواهد شد)
- ◆ اهتمام به نگاه شبکه ای و ظرفیت های بیرونی در کنار توجه به ظرفیت های بومی در راستای تحول منطقه (این کار مانع از روندهای توسعه ای ، اتلاف منابع و موازی کاری های زائد خواهد شد.)
- ◆ مردم پایه بودن و عدم وابستگی (در تاسیس ، تصمیم و اقدام) به نهادهای حاکمیتی
- ◆ همکاری حداکثری با مجموعه های حاکمیتی و هم سو ضمن حفظ اصل مردم پایه بودن
- ◆ عدم تصدی گری و تلاش در راستای توانمند سازی و به حرکت درآوردن خود مردم
- ◆ تمرکز بر ایجاد و تقویت زیر ساخت ها و پرهیز از هزینه کرد های بی رویه در لایه عملیاتی
- ◆ ابتناء فعالیت ها بر نقشه تحول بومی هر منطقه
- ◆ توجه به آداب و رسوم، فهم سنت های اجتماعی و کارکرد آن ها در طراحی و اقدام
- ◆ همه جانبه گری در پیشرفت منطقه و توجه جدی به مسائل اجتماعی ، اقتصادی ، کالبدی (شهری) در کنار مسائل فرهنگی
- ◆ خانواده محوری و محله محوری در پرداخت به مسائل منطقه
- ◆ مسجد محوری در طراحی و سازماندهی عملیات

عرصه های تحول:

- ◆ عرصه فکر با مولفه های تقویت آزاد اندیشی و نوآوری فکری

- ◆ عرصه علم با مولفه های فراگیر و یادگیری و تقویت نهاد های علمی
- ◆ عرصه سبک زندگی با مولفه های دسترسی راحت به آموزش و سلامت ، نشاط و امید و تقویت روابط اجتماعی
- ◆ عرصه اخلاق و معنویت با مولفه های تقویت دینداری، رشد اخلاقی و اخلاق مداری

بخشی از ظرفیت های عملیاتی شده:

- ◆ تولید محتوای ادبیات حوزه تحول اجتماعی و شیوه مداخله ی موردی برای مقابله هوشمند
- ◆ پوشش ۵ محله و شهرستان بیرجند
- ◆ راه اندازی شورای تحول اجتماعی در محلات و استان ها
- ◆ طراحی اپلیکیشن شناسایی برای شناسایی دقیق نقاط قوت، ضعف و ظرفیت های محله
- ◆ پلتفرم حل مساله خانواده محور در سطح محله
- ◆ شبکه سازی مردمی در محلات و توانمندسازی هسته ها و شبکه ها از طریق برگزاری رویداد های آموزشی
- ◆ ایجاد هسته های نوجوانانه در محلات حاشیه نشین با بهره گیری از ظرفیت های مناسک (اربعین و محرم حسینی ، عید غدیر و اعتکاف و...)
- ◆ ایجاد اتاق وضعیت شناسایی پلاک به پلاک محلات هدف
- ◆ احصاء نظام مسائل محلات جهت تسهیل تصمیم گیری در طرح ریزی برنامه
- ◆ هدایت نهادی باتوجه به مسائل محلات در جهت تسهیل و افزایش بهروری اجرای برنامه در محلات برای نقطه زن شدن برنامه ها
- ◆ ایجاد مرکز مشاوره محلی خانواده در خانه محله الهیه با ظرفیت ارائه مشاوره به خانواده و دانش آموزان در محله
- ◆ ایجاد ظرفیت های مردم پایه در جهت توسعه حفظ قرآن در محلات هدف
- ◆ حمایت از کسب و کارهای محلی و توانمندسازی آنها
- ◆ برنامه های اردویی و مناسبتی جهت اعتمادسازی در محلات
- ◆ حمایت مادی و مشاوره ای برای مساجد و محلات در برگزاری برنامه های مناسبتی و اشتغالزایی
- ◆ ساخت مستند های هویت ساز از چهره های محلی
- ◆ ایجاد هسته های نهج البلاغه خوانی در مساجد
- ◆ به میدان آوری نهادی در حوزه حل مشکلات محله
- ◆ مراسم های ملی مذهبی از قبیل (تشییع پیکر شهید ، برنامه اعیاد دهه ولایت قربان تا غدیر، موکب)
- ◆ تشکیل هسته اتباع و مهاجرین در محلات
- ◆ ایجاد هسته دانش آموزان محله و ایجاد صندوق حمایت از استعدادها و برگزاری برنامه های رشد
- ◆ طرح عملیاتی پیشگیری مبارزه و درمان وصیانت توانمندسازی افراد مبتلا به مساله اعتیاد
- ◆ تولید اطلس های اشتغال جهت شناخت هرچه بهتر ظرفیت محلات توسط نهادها ومؤسسات
- ◆ برگزاری برنامه های فرهنگی و مذهبی در محلات با تکیه بر توان مردمی
- ◆ احیای سنت های دیرینه از قبیل ازدواج آسان توسط هیئت های مذهبی محله

- ♦ حمایت از گروه های مردمی و فعال در محلات
- ♦ حمایت از گروه های فعال در حوزه اشتغال در محلات و توانمندسازی و مشاوره تا حصول اطمینان از ثبات کاری
- ♦ نظام ارزیابی و شاخص های تحول اجتماعی محله
- ♦ تفاهم نامه با سازمان های بالادستی در ملی و استان
- ♦ تقویت شبکه روضه های خانگی و دوره های قرآن خانگی

شمای کلی مدل قرارگاه مردمی تحول اجتماعی

محلات هدف تحول اجتماعی:

محلات هدف این مجموعه محله الهیه ، موسی بن جعفر ، کاظمیه ، حاجی آباد می باشد.

محلات هدف قبل از ورود تحول اجتماعی:

در محلات هدف بی نظمی ارائه خدمات و عملیات های کور نهادی و گروه های مردمی ، طرح های بدون بازده و صرفا نمایشی ، برنامه هایی که مبتنی بر هیچ شناسایی و شناخت از بوم که بعضا باعث انحرافات فرهنگی در این محله میشد و براساس هیچ گونه شناخت جامع شناسانه ای صرفا اجرا میگردد مواجه بودیم. این محلات از نظر بافت جمعیتی ، قدمت و فرهنگ نیز بسیار ناهمگون و متفاوت هستند . به نوعی که محله موسی بن جعفر که بافت قدیمی دارد و پیشینه و سابقه ای بیشتر از محله مجاور خود یعنی الهیه دارد کاملا فضای متفاوتی از مشکلات را در بر دارد.

این درحالی است که نهاد ها طی این سالها بدون در نظر گرفت مسائل واقعی و صرفا مبتنی بر ابلاغیات دور از میدان به برگزاری برنامه هایی پرداخته اند که در طول این مدت اثر بخشی آن قابل سنجش نبوده است.

یکی از دغدغه های ویژه تحول اجتماعی کار اثر بخش مبتنی بر شناسایی است . البته در این محلات سیاست تحول اجتماعی پشتیبانی از مردم ، به عنوان مجموعه ای که نقش حمایت و راهبری محلات را برای حل مساله توسط خود مردم برعهده دارد می توان دید.

در این محلات علی رغم گزارشات مستمر نهاد ها مبنی بر اقدامات صورت گرفته در جهت بهبود شرایط با مردمی مواجه هستیم که به واسطه عدم شناخت دقیق از میدان در مطالبات خود از نهادها نیز دچار سطحی نگری میشوند و از مسائل اصلی که درگرو شناسایی بدست می آید غافل میشوند.

مساله بعدی که در محلات قابل لمس می باشد این است که اگر بخواهیم در یک محله حرکت عمومی ایجاد کنیم بایستی کنشگران موجود را تقویت و یا کنشگر تربیت نماییم . ایجاد هسته های مساله محور خود یکی از مسائلی است که بایستی در این محلات شکل بگیرد. تا کنشگری در محله نباشد اقدامات در محلات تداوم نخواهد داشت.

عامل بعدی شناخت ظرفیت های موجود در محله و اتصال این ظرفیت ها به هم برای شبکه سازی می باشد که در این محلات حتی بعضا در خود نهاد ها شناخت نسبت به ظرفیت ها وجود نداشته است.

حرکت عمومی محله بایستی منظم سازماندهی شده و دارای راهبرد باشد اما این مساله دقیقا مشخص نیست که کدام مجموعه نقش راهبری را برعهده دارد و مواجهیم با عملیات های بی حاصل یا طرح های کوتاه مدت کم بازده.

همچنین آموزش ها و توانمندسازی ها نیز غالبا هیچ گاه منجر به حل یک مساله نمی شود ، به عنوان مثال اگر همه ی نهادها اتفاق نظر دارند که بایستی در این محلات کنش صورت بگیرد و فرضا ما در حوزه خانواده هزاران مورد گزارش در خصوص مشاوره یا آموزش داریم چرا مساله طلاق در محلات قابل حل نیست. پرسش قبل از آن این است که چه مجموعه ای اصلا مساله طلاق را رصد کرده است ؟

در حوزه آموزش و تربیت نوجوانان امروز چه تعداد نوجوان درگیر اعتیاد در این محلات وجود دارند، چه تعداد درگیر مسائل جنسی یا آسیب های فضای مجازی هستند؟ این بحران عدم وجود اطلاعات دقیق مساله ایست که در این دوسال اقدامات تحول کاملاً قابل لمس و قابل اثبات می باشد.

عدم زنجیره و اتصال مدرسه، مسجد و سایر ظرفیت ها خود باعث شده که این محلات مدرسی پر آسیب داشته باشد، مدرسه ای که آمار ترک تحصیل آن در دوره های متوسطه بسیار رو به افزایش بوده، آمار خودکشی مدارس دخترانه در سال اخیر در این محلات تامل برانگیز بوده، همچنین مسائلی از قبیل مفاسد اخلاقی که همه ی اینها نشان دهنده این است که ما در سیستم تربیتی، فرهنگی، اجتماعی، مذهبی و سبک زندگی خود یک نظام واره ی به هم پیوسته را شاهد نیستیم. همچنین در این محلات شاهد موازی کاری های گسترده نهادی هستیم که نتیجه عدم هم افزایی نهادی در این محلات می باشد.

تربیت جوان مسجدی در طی این سالها در کدام محله روبه افزایش یا کاهش بوده است، چه تعداد کسب و کار وجود دارد و چقدر مسیر کسب و کارها در محله در جهت بوم محله شهرستان و استان حرکت میکند. چقدر رسانه های محلی توانسته علی رغم پمپاژ خبرهایی از قبیل اعتیاد بالا یا برجسب حاشیه نشینی، به این محلات هویت مثبت بدهد. سیر فعالیت های فرهنگی صورت گرفته، به چه اندازه در تغییر نگرش مردم به حاکمیت موثر بوده است؟

اینها سوالات بی پاسخی است که در قبل از این جریان وجود داشته و بعضاً دارد. تحول اجتماعی زاینده این مسائل است و هدف اصلی آن حل این مسائل به صورت هوشمند و مبتنی بر اطلاعات دقیق و با تاکید بر هم افزایی نهادی میباشد.

در سال ۱۴۰۱ خانه محله الهیه به این مجموعه تحویل گردید و گزارشاتی در خصوص اقدامات صورت گرفته به مجموعه شهرداری بیرجند ارائه گردیده است.

در این گزارش قصد داریم اثربخشی اقدامات را معرفی نماییم و صرفاً به بیان گزارشات سطحی نپردازیم.

والله بصیر بالعباد.

فصل دوم

شتابدهنده خانواده

ماموریت ها و اقدامات صورت گرفته
همیاری خانواده مدرسه خانواده برگزاری کلاس های مشاوره

قراگاه مردمی تحول اجتماعی
شهید داسداللهی

ضرورت کار خانواده از منظر قرآن و اهل بیت (ع) :

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقَوُّدُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ؛ أَي كَسَانِي كَه
ایمان آورده‌اید! خود و خانواده‌ی خویش را از آتشی که هیزم آن انسان‌ها و سنگ‌هاست
نگه دارید.»

پیامبر اکرم (ص)

خداوند، مؤمن و خانواده و فرزندان را دوست دارد. محبوب‌ترین چیز نزد خداوند آن
است که مرد را با زن و فرزندان بر سفره‌ای ببیند که از آن غذا می‌خورند. پس در آن
هنگام که بر سفره گرد آیند، به آنها نگاهی مهربانانه می‌کند و آنها را پیش از آنکه از
جای خود متفرق شوند، می‌آمزد.»

تنبيه الغافلین، ص ۳۴۳، ح ۴۹۸

امام خمینی (رحمة الله):

«نقش خانواده و خصوص مادر در نونهالان و پدر در نوجوانان بسیار حساس است.
و اگر فرزندان در دامن مادران و حمایت پدران متعهد به طور شایسته و با آموزش
صحیح تربیت شده و به مدارس فرستاده شوند، کار معلمان نیز آسان‌تر خواهد بود.
اساساً تربیت از دامن پاک مادر و جوار پدر شروع می‌شود و با تربیت اسلامی و صحیح
آنان استقلال و آزادی و تعهد به مصالح کشور پایه‌ریزی می‌شود.»

صحیفه امام (ره)، ج ۱۵، ص ۲۴۵

امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

«به نظر اسلام آن چیزی که اصل و محور است، تشکیل کانون خانوادگی است. از نظر
اسلام، خانواده یک رکن بزرگ است. اگر باشد و سالمش باشد و تربیت درست باشد،
در پیشرفت کار جامعه به صورتی که اسلام می‌خواهد، تأثیر زیادی دارد ... این خانواده،

منشأ خیراتی است. در اداره‌ی کشور و اداره‌ی انسانیت، کارهای عظیمی به عهده‌ی این خانواده است.» ۲۰/۰۴/۱۳۷۰

شمای کلی اقدامات شتابدهنده تخصصی خانواده :

شاخص طرح:

۱. تجربه و پیشینه موفق اجرای آزمایشی طرح به عنوان مددکاری اسلامی در استان قم
۲. بازنویسی طرح متناسب با اهداف و ظرفیت‌های جبهه فرهنگی و قرارگاه مردمی تحول اجتماعی
۳. خانواده محور بودن طرح و توجه به سه ساحت فرد؛ خانواده و اجتماع در مراحل اجرای طرح
۴. پایش دقیق و هدفمند اطلاعات خانواده‌ها و منطقه هدف عملیات
۵. طبقه بندی خانواده‌ها بر مبنای ظرفیت‌ها و آسیب‌های آنان
۶. جامعیت طرح با توجه به برنامه‌های فرهنگی؛ اجتماعی و اقتصادی هدفمند آن
۷. الگوسازی و گفتمان سازی موفق و کاربردی جهت مقابله و درمان آسیب‌های اجتماعی
۸. واسطه‌گری پایگاه و همیاران برای بسیج ظرفیت‌ها جهت پیشگیری و رفع آسیب‌های موجود

تولید کتاب اطلس خانواده :

کتاب اطلس خانواده شامل ۲۰ بخش کلی و ۲۹۵ سرفصل جزئی از زندگی خانواده و کنشگران مرتبط با مباحث خانواده که در کنار هر سرفصلی یک کیوآرکد هوشمند طراحی شده که مخاطب را به محتواهای پشتیبان می‌رساند. محتواهای پشتیبانی متعدد و متنوعی ذیل هر سرفصل: کلیپ، عکس و پوستر، مقاله، جزوه، کتاب، صوت، کارگاه یا کلاس و ... است.

چشم انداز شتابدهنده خانواده:

- ◆ حلقه وصل شدن میز خانواده در بین ظرفیت‌ها و بسترهای مردمی و سازمانی خانواده محور محلات هدف قرارگاه
- ◆ تمرکز فعالیت‌های میز بر تشکیل هسته‌های خانواده محور در محلات هدف و تربیت و توانمندسازی آنان

رویداد رویشکده خانواده:

نظر به اهمیت ورود به مسئله خانواده در نقاط آسیب‌زا مناطق هدف قرارگاه تحول اجتماعی استان خراسان جنوبی در شهر بیرجند و با توجه به نیاز مبرم به سیستم پایش مستر خانوارهای آسیب دیده و در معرض آسیب با توجه به آمار بالای جدایی (عام طلاق و طلاق عاطفی) و پیرو فعالیت‌های مخرب فرهنگی سازماندهی شده (ترویج و قبح‌شکنی از طلاق) که ضمن شناسایی در محلات هدف پی به آن بردیم. هم‌چنین در یکی از محلات هدف ما (الهیه و شهرک بهزیستی) قشر بالای دارای محدودیت جسمی زندگی می‌کنند که ایشان نیز غالباً نیازمند توان‌رسانی می‌باشند. در کنار این موارد وجود ظرفیت مردمی و فعالین دغدغه‌مند شبکه شده یا با قابلیت هسته‌سازی و هم‌چنین ظرفیت مثبت «خانه محله» منطقه نیز ناظر بر ضرورت اجرای این طرح در منطقه هدف است.

رویداد رویشکده خانواده مقدمه آموزش همیاران خانواده محله است. همیاران خانواده از خود مردم از افرادی که شرایط مدنظر را دارند انتخاب می‌شوند.

✓ جلسه توجیهی مراکز محلی مشاوره و الگوی نظام ارجاع

✓ برگزاری بیش از ۶۰۰ جلسه مشاوره فردی و گروهی به همراه کارگاه های آموزشی در سال جاری با استفاده

طرح ازدواج آسان

طرح ازدواج آسان در ایام شعبانیه و میلاد حضرت رقیه سلام الله علیها و توسط یکی از هیئات محله صورت پذیرفت. یکی از برنامه هایی که تحول اجتماعی در حوزه حمایتی از هیئت های مذهبی دارد مساله پیوست کار فرهنگی به دغدغه های اجتماعی است. در این طرح شتابدهنده خانواده سعی داشته با به میدان آوردن هیئات مذهبی در حوزه فرهنگ سازی ازدواج آسان این ظرفیت کار تسهیلگری ازدواج را در میان هیئت ها فرهنگسازی نماید که این طرح با مشارکت بی نظیر مردمی و حمایت تحول اجتماعی توسط مردم در محلات صورت پذیرفت.

اردو همرفیق تا بهشت

برنامه اردوی آموزشی زیارتی مشهد مقدس دختران در معرض آسیب حاشیه شهر ، از مهم ترین اهداف طرح می توان به از بین بردن حس بی تفاوتی نسل نوجوان نسبت به جامعه و ایجاد کنشگران اجتماعی جدید در محله اشاره کرد

تفاهم نامه دفتر تحول اجتماعی با فدراسیون بازی های بومی و محلی خراسان جنوبی

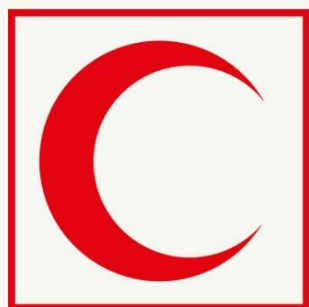
قرارگاه مردمی تحول اجتماعی

در راستای ترویج سبک زندگی سلامت محور ، ایجاد شور و نشاط اجتماعی با محوریت خانواده ، تقویت هویت ملی و تاریخی گذشته و اصالت ایرانی اسلامی ، غنی سازی اوقات فراغت و افزایش تعاملات و آگاهی بخشی عمومی نهادهای ساز و ورزش در سبک زندگی مردم با بازی های بومی و محلی. برگزاری جشنواره "منتظران" در محلات حاشیه شهر توسط هیات ورزشی بازی های بومی و محلی استان در دستور کار قرار گرفت. همچنین مبلغ ۱۸۰ میلیون تومان از محل اعتبارات تحول اجتماعی به هیات ورزشی بازی های بومی و محلی استان جهت حمایت از طرح پرداخت گردید.

تفاهم نامه دفتر تحول اجتماعی با جمعیت هلال احمر استان

جمعیت هلال احمر

قرارگاه مردمی تحول اجتماعی

در راستای هم افزایی نهادی و کاهش آسیب های اجتماعی مناطق حاشیه نشین دفتر تحول اجتماعی با انعقاد قرارداد با جمعیت هلال احمر نسبت به طراحی دو عملیات "آموزش آمادگی در برابر مخاطرات و کمک های اولیه" و "ارائه خدمات حملیت های روانی اجتماعی به کودکان" در محلات حاشیه نشین نمود. همچنین در جهت تسریع طرح های فوق مبلغ ۹۸ میلیون تومان از محل اعتبارات دفتر تحول به حساب جمعیت هلال احمر استان واریز گردید.

آموزش آمادگی در برابر مخاطرات و کمک های اولیه

در خصوص اجرای برنامه های کنترل و "کاهش آسیب های اجتماعی مناطق حاشیه نشین" طرح آموزش همگانی کمک های اولیه و آمادگی در برابر مخاطرات در خانه های هلال مناطق حاشیه نشین اقدامی اولیه برای ایجاد تاب آوری مردم مناطق و محلات در برابر آسیب های محیطی و حوادث و سوانح می باشد که می تواند منجر به جذب و تربیت داوطلبان و تیم های قدرتمند آسیب دیده می گردد.

ارائه خدمات های روانی و اجتماعی کودکان

یکی از چرخه های مهم امداد رسانی در حوادث و بحرانها، فعالیت و خدمت رسانی تیم های سحر (سفیران حمایت های روانی و اجتماعی) هلال احمر است. کودکان و نوجوانان یکی از مهمترین گروههایی هستند که در حوادث و بلایا آسیب میبینند. آنان به دلیل سن کم و تجربه ناکافی، دچار مشکلات عاطفی و امنیتی میشوند، به همین علت در بحرانها باید به کودکان توجه ویژه ای داشت که از ماموریت های مهم تیمهای سحر است.

تفاهم نامه دفتر تحول اجتماعی با معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی

این تفاهم نامه با عنوان "محله ارتقا دهنده سلامت" و با هدف کنترل و کاهش آسیب های اجتماعی ، شناسایی دقیق مسائل بهداشتی و درمانی محلات حاشیه شهر و افزایش مشارکت مردمی در امر سلامت محلی شکل گرفت.

محلہ ارتقا دہندہ سلامت

اولین مسئلہ ای کہ مورد تاکید در طرح شناخت دقیق وضعیت بهداشتی و درمانی محلات بود کہ رسیدن به این امر جز به وسیلہ توان مردمی امکان پذیر نبود ، لذا شورای تحول اجتماعی محلات در ہر محلہ با کنشگران و معتمدین محلہ شکل گرفت.

